

2012/65

Management

ISSN 0354-8635

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ОРГАНИЗАЦИОНИХ НАУКА

Snežana Knežević¹, Aleksandra Stanković², Rajko Tepavac³¹ Fakultet organizacionih nauka, Univerzitet u Beogradu² Fakultet za hotelijerstvo i turizam, Univerzitet u Kragujevcu³ Kompanija Dunav osiguranje

Računovodstveni informacioni sistem kao platforma za poslovno-finansijsko odlučivanje u preduzeću

UDK: 007:657]:004 ; 005.51:007]:004

DOI: 10.7595/management.fon.2012.0033 (english version)

Informacioni sistem u preduzeću treba da obezbedi sve neophodne informacije za odlučivanje. Računovodstveni informacioni sistemi se, pored ostalih vrsta informacionih sistema, kontinuirano unapređuju. U skladu sa svakodnevnim razvojem informaciono-komunikacionih tehnologija, cilj ovog rada je identifikovanje uloge računovodstvenog informacionog sistema u procesu poslovno-finansijskog odlučivanja u preduzeću. Računovodstveni informacioni sistem može da se posmatra kao posebna disciplina i kao deo jednog većeg sistema, i predstavlja disciplinu koja je praktično orijentisana. Cilj rada jeste da ukaže na različite tipove računovodstvenih informacionih sistema, otkrivanje objektivne prirode tih sadržaja i njihove uloge i njihovo aktivno korišćenje kao platformu za odlučivanje. U radu je kao istraživačka metoda primenjena metoda analize sadržaja.

Ključne reči: računovodstvo, informacioni sistem, odlučivanje, preduzeće

1. Uvod

U procesu donošenja poslovno-finansijskih odluka polazi se od prethodno utvrđenih ciljeva preduzeća. Bazična pretpostavka racionalnog upravljanja preduzećem su informacije. Informacije mogu da budu nekvantitativne i kvantitativne, a kvantitativne se dublje diferenciraju na finansijske informacije (računovodstvene) i nefinansijske informacije. Od ključnog značaja za menadžment preduzeća jeste da identifikuje odgovarajući informacioni sistem, koji treba da obezbedi pouzdanu informacionu osnovu za poslovno-finansijsko odlučivanje. U determinisanom informacionom sistemu računovodstvo ima nezamenljivu funkciju.

Poslovni informacioni sistem čine sledeći podsistemi: (1.) Menadžment informacioni sistem, (2.) Računovodstveni informacioni sistem, (3.) Marketing informacioni sistem, (4.) Kadrovski informacioni sistem i drugi. Dve osnovne funkcije računovodstvenog sistema su: (1) funkcija polaganja računa i (2) funkcija upravljanja preduzećem. Prva funkcija je u nadležnosti finansijskog računovodstva koje je prevashodno orijentisano ka zadovoljavanju potreba eksternih korisnika, odnosno, fokusirano je na finansijsko komuniciranje preduzeća sa okruženjem. Posmatrano sa metodološkog aspekta, poznata je činjenica da se finansijsko računovodstvo zasniva na tehnici dvojnog knjigovodstva. Dvostruko posmatranje ekonomskih kategorija je osnovna karakteristika dvojnog knjigovodstva. Druga funkcija je u nadležnosti upravljačkog računovodstva koje je usmereno ka zadovoljavanju potreba internih korisnika, u prvom redu menadžera u preduzeću. Menadžerima su finansijske (računovodstvene) informacije neophodne za donošenje različitih tipova poslovno-finansijskih odluka. Upravljačko računovodstvo je fokusirano na planiranje, vođenje i kontrolu poslovnih procesa u preduzeću.

Završnu fazu procesuiranja podataka u računovodstvu predstavljaju finansijski izveštaji. Oni su nosioci računovodstvenih informacija i osnovni alat za finansijsko komuniciranje preduzeća sa zainteresovanim korisnicima izvan preduzeća. U svojoj osnovi, finansijski izveštaji predstavljaju ključni izvor informacija o finansijskoj poziciji entiteta na kraju perioda, o ukupnom rezultatu entiteta za period i o tokovima gotovine entiteta, a upotrebljavaju se za donošenje ekonomskih odluka širokog kruga korisnika.

Računovodstveni sistem neophodno je organizovati tako da se kroz računovodstveni informacioni sistem koji prikuplja i obrađuje podatke sa područja računovodstvenog planiranja, evidentiranja, kontrole i analize, generišu validne, blagovremene i kvalitetne informacije [3]. Kvalitativne karakteristike finansijskih informacija jesu: razumljivost, uporedivost, relevantnost i pouzdanost. Suštinski kvalitet informacija publikovanih u formi finansijskih izveštaja jeste da one treba da budu razumljive za korisnike - različite interesne grupe. Merenje i prikazivanje finansijskih efekata sličnih transakcija i drugih događaja moraju da se obave konzistentno za celokupno preduzeće, njegove delove, u istom obračunskom periodu i konzistentno sa ostalim preduzećima. Informacija je relevantna kada utiče na ekonomske odluke korisnika u smislu da im pomaže da evaluiraju poslovne događaje i vrše korekcije ranijih evaluacija.

Na relevantnost informacija utiče značajno i materijalnost kao tačka preseka (i) relevantnosti informacije. Informacija je pouzdana kada ne sadrži materijalne greške, kada je precizno iskazana i kada korisnici na nju mogu da se oslone u procesu ocenjivanja finansijskih performansi i donošenja poslovno-finansijskih odluka.

Računovodstveni informacioni sistem (eng. Accounting Information System - AIS) predstavlja osnovu informacionog sistema preduzeća za izveštavanje internih i eksternih korisnika. U tom smislu, predstavlja platformu za odlučivanje menadžerima preduzeća.

2. Organizacija računovodstvenog informacionog sistema preduzeća

Danas su prisutne značajne evolutivne promene koje idu u pravcu stvaranja savremenijeg preduzeća usklađenog sa promenama koje izaziva globalizacija tržišta, internacionalizacija biznisa, dinamičan razvoj informacionih tehnologija i snažna konkurencija. Neprekidne interakcije sa zbivanjima kako spolja tako i unutar preduzeća, razlog su neophodnosti analize uloge i kvaliteta informacionog sistema za efikasno poslovanje. Potreba za formiranjem informacionih sistema koji obezbeđuju ne samo dobru bazu podataka, već i u velikoj meri pojednostavljenje i olakšanje funkcionisanja poslovnih sistema, od posebnog je značaja za uspešno poslovanje preduzeća. Informaciono-komunikaciona tehnologija obuhvata sve elektronske medije čija je funkcija prenos informacija između pošiljaoca i primaoca i omogućavanje ili podrška komunikaciji. Promene u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija su dinamične. Razvoj savremene tehnologije i informacionih sistema uslovlili su značajnu promenu u poslovanju preduzeća i doveli do promena računovodstvenih informacionih sistema.

Razvoj računovodstvenog sistema beleži korene još u vreme Vavilona 3.600 godine p.n.e. kada je nastala najstarija evidencija poslovnog događaja. Postoje mnogi dokazi da su se u staroj Grčkoj, Kini i Rimu koristili računovodstveni sistemi. Usložnjavanjem trgovinske aktivnosti razvijane su veće organizacione forme. Promene sadržaja računovodstva su pratile i promene u načinu obrade podataka, sa razvojem tehnike i to počevši od ručne, preko mehanografske i kompjuterske obrade podataka, kao najsavremenijeg načina obrade podataka. Promene računovodstvenih informacionih sistema koje se u današnje vreme odvijaju, odnose se na poboljšanje postojećeg ili kupovinu novog računovodstvenog informacionog sistema. U savremenim uslovima poslovanja, računovodstveni informacioni sistem predstavlja deo kompjuterizovanog informacionog sistema (Computer-Based Information Systems – CBIS) koji koristi računarsku tehnologiju a čine ga sledeće aplikacije: prikupljanje podataka, obrada podataka, upravljanje bazom podataka i generisanje informacija.

Računovodstvene informacije su shvaćene kao transformisani podaci i pokazatelji, usmerene na korisnike, koji će njihovim korišćenjem realizovati određeni zadatak u okviru poslovne aktivnosti preduzeća. Pošto informacije imaju veliki značaj za upravljanje u preduzeću, postojanje moderne sveobuhvatne baze podataka je važno za kontrolu i finansijsko izveštavanje preduzeća [6]. Bez obzira na to kako je informacioni sistem projektovan i implementiran, ljudski faktor odnosno menadžment, ima odlučujuću ulogu u korišćenju i upravljanju promenama [2].

Računovodstveni informacioni sistem je po svojoj prirodi i uređenosti manje-više strogo formalizovani pod-sistem poslovnog sistema preduzeća. Ovaj podsistem karakteriše složenost, značajna zastupljenost savremenih informacionih tehnologija i koherentnost sa ostalim segmentima poslovnog sistema [7]. Najvažniji deo ukupnog informacionog sistema preduzeća, shvaćen kao sveukupnost ljudi, opreme, softvera, podataka, načina i metoda njihovog organizovanja, komunikacijskih i mrežnih rešenja koja povezuju sve elemente i organizacionih postupaka, predstavlja računovodstveni informacioni sistem [9].

Računovodstveni informacijski sistem se bavi:

1. merenjem ili kvantifikovanjem poslovnih događaja u novčanom obliku (evidentiranjem na kontima) – INPUT;
2. procesuiranjem ili obradom podataka u poslovnim knjigama i izradom računovodstvenih izveštaja – PROCES; i
3. objavljivanjem finansijskih izveštaja, kojim računovodstvo komunicira sa internim i eksternim korisnicima, pružajući im na taj način informacije neophodne za poslovno-finansijsko odlučivanje – OUTPUT.

Osnovna karakteristika računovodstvenog informacijskog sistema sastavljenog od pojedinačnih podsistema jeste ta što se za zaokružene celine unutar preduzeća formiraju posebni podsistemi, odnosno moduli podržani različitim softverskim rešenjima, bez mogućnosti integrisanog funkcionisanja [9].

Računovodstveni informacijski sistem je povezan sa nekoliko drugih oblasti od kojih su najznačajnije:

- *računovodstvena i administrativna organizacija* koja predstavlja sistem organizacionih mera sa naglaskom na prikupljanje i obradu podataka koji su usmereni ka pružanju informacija za menadžment, pojedine funkcije u preduzeću i za računovodstvene svrhe;
- *interna kontrola* kao kontrola aktivnosti i odluka drugih zaposlenih, sprovedena za potrebe menadžmenta organizacije od strane ili u ime tog istog menadžmenta;
- *pribavljanje i pružanje informacija koje su bitne za odlučivanje* kroz sistematsko prikupljanje, beleženje, čuvanje i obradu podataka sa ciljem pružanja informacija koje su bitne za donošenje odluke (izbor između više mogućnosti) za razne funkcije u preduzeću uključujući i računovodstvenu; i
- *informacioni sistemi* koji predstavljaju skup međusobno povezanih komponenti koje služe za prikupljanje, pribavljanje, procesuiranje i obradu, skladištenje i analizu informacija u svrhu planiranja, kontrole, koordinacije i donošenja odluka u poslovnim i drugim organizacijama [15].

U savremenoj organizaciji, pored uloge generalnog menadžera koji je odgovoran za donošenje odluka na osnovu relevantnih informacija, veoma su značajne i uloge finansijskog revizora, kontrola i IT menadžera koji su uključeni u procese kontrole i savetovanja u pogledu pribavljanja i pružanja informacija, dok generalni menadžer ima ulogu moderatora i koordinatora između navedenih funkcija.

3. Računovodstveni informacijski sistem kao osnova za poslovno-finansijsko odlučivanje

Poslovni sistem kao složeni sistem, može se raščlaniti na tri podsistema: izvršni podsistem, informacijski podsistem i upravljački podsistem. Izvršni podsistem podrazumeva osnovne poslovne funkcije, kao što su: nabavna, proizvodna, prodajna, finansijska i druge. Informacionom podsistemu kao svojevrsnoj sponi između izvršnog i upravljačkog podsistema zadatak je da pruži pravovremene informacije izvršnom i upravljačkom podsistemu za donošenje poslovnih odluka. Informacioni podsistemi, po kriterijumu uloge i zadataka računovodstva, dele se na računovodstvene i neračunovodstvene informacione podsisteme (accounting information systems, management information systems) [13] [10]. Važno je naglasiti da ti sistemi nisu organizovani u fizički odvojenim modulima, već su često integrisani u preklapajućim područjima odgovornosti.

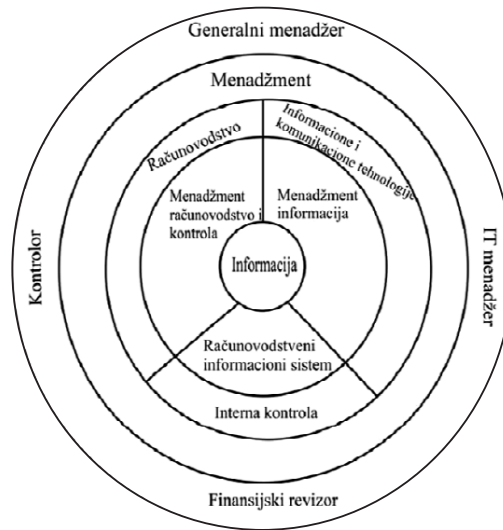
Scapens je (1996) potvrdio mišljenje da je zbog napretka informaciono-komunikacione tehnologije, menadžment u boljoj poziciji prilikom donošenja odluka, jer je sada moguće dizajnirati poboljšani i stalno nadograđivati postojeći računovodstveni informacijski sistem kao podršku odlučivanju menadžmenta [12].

Sutton (2006) je istakao da je odnos između informacionih tehnologija i menadžmenta na polju računovodstvenih informacionih sistema izuzetno kompleksan [4]. Adekvatnim rešenjem povezanosti računovodstvenih informacionih sistema i menadžmenta, kao i izvršnih funkcija i eksternih korisnika, uspostavlja se sklad svih funkcija u preduzeću. U krajnjoj liniji, koherentnost između menadžmenta i računovodstvenih informacionih sistema dovodi do pojednostavljenja donošenja poslovno-finansijskih odluka menadžmenta.

Istraživanjem Nilsson-a i Rapp-a [11] prikazan je teorijski okvir uspešne implementacije i primene određenih strategija menadžmenta u švedskim kompanijama, jedino ukoliko poseduju prave informacije. Strategijskom menadžmentu su potrebne najčešće sažete i raznovrsne informacije za donošenje odluka. Najčešće su odluke ovog nivoa menadžmenta okrenute budućnosti i samim tim, znatno rizičnije za konačni ishod. Menadžmentu na taktičkom nivou u preduzeću potrebne su detaljnije informacije, u odnosu na strategijski me-

nađment I, po pravilu, za kraći vremenski period. Operativnom menadžmentu najčešće su neophodni analitički podaci i informacije. Na ovom nivou odluke se donose gotovo svakodnevno.

U obavljanju svoje delatnosti, menadžment je informaciono zavisian od računovodstvenih informacionih sistema (slika 1). Brojni računovodstveni izveštaji sa različitim informacionim sadržajem su neophodni različitim nivoima menadžerskih struktura. Ti izveštaji mogu da budu prezentovani u različitim vremenskim intervalima, na različite načine i za različite faze upravljanja i odlučivanja u preduzeću.

Slika 1. Pozicioniranje računovodstvenog informacionog sistema [15]

Menadžment računovodstva i kontrola se bave korišćenjem informacija u svrhu donošenja odluka i kontrole u organizaciji. Menadžment informacija je oblast koja je tradicionalno povezana sa informacionim sistemima i bavi se „proizvodnjom“ informacija upotrebom informaciono-komunikacionih tehnologija [15].

Veza između računovodstvenog informacionog sistema i menadžmenta informacija nalazi se u oblasti razvoja informacionih sistema – izrada modela podataka, simulacija i razvoja interne kontrole. Veza između menadžmenta računovodstva i kontrole i menadžmenta informacija se ogleda u nekoliko zajedničkih elemenata. Oni se nalaze u samoj definiciji menadžmenta kao discipline. Oni u mnogome zavise i od ljudskog faktora u organizaciji. Za razliku od ove dve oblasti, računovodstveni informacioni sistem tradicionalno ima rigidniji i formalniji pristup koji ne zavisi toliko od ljudskog faktora. Može se reći i da se u pristupu razlikuju ljudski faktor naspram tehnokratskog pristupa – računovodstveni informacioni sistem nalazi se između menadžmenta računovodstva i kontrole i menadžmenta informacija [15].

U proučavanju računovodstvenog informacionog sistema neophodno je pomenuti i ljudski faktor (upravljanje ljudskim resursima). Pristup koji zanemaruje ljudski faktor u proučavanju računovodstvenog informacionog sistema nije savremen i predstavlja usko gledanje na ljudsku problematiku.

Računovodstveni informacioni sistem treba na adekvatan način da odgovori informacionim zahtevima menadžmenta u preduzeću. Povezanost računovodstvenog informacionog sistema sa menadžmentom preduzeća specifična je iz razloga usklađivanja menadžmenta sa ukupnim informacionim mogućnostima računovodstvenog informacionog sistema. On produkuje finansijske izveštaje koji su značajni za upravljanje i odlučivanje menadžmenta, i upravo delovanjem menadžmenta na otklanjanje slabosti produkovanih ponovnim zahtevima predstavlja inicijalni impuls za poboljšanje informacionih sadržaja.

Povezanost između menadžmenta preduzeća i računovodstvenih informacionih sistema ogleda se u zahtevima menadžmenta koji se odnose na INPUT stranu računovodstvenih informacionih sistema. Na zahtevne menadžmenta, računovodstveni informacioni sistem mora da se adekvatno prilagodi, počevši od evidentiranja poslovnih događaja, sastavljanja i objavljivanja izveštaja i informacija. Kompleksnost povezanosti između menadžmenta i računovodstvenih informacionih sistema potiče iz neophodnosti prilagođava-

nja informacija iz različitih segmenata računovodstvenih informacionih sistema različitim nivoima upravljanja i menadžerskim strukturama u preduzeću.

Da bi na adekvatan način računovodstveni informacioni sistem odgovorio na zahteve menadžmenta, mora da bude organizovan kao aktivan i kreativan sistem. Na koji način računovodstveni informacioni sistem odgovara na zahteve menadžmenta? Svojim pro-aktivnim rešenjima, organizator računovodstvene funkcije treba da sagleda, usmeri i poboljša informacione zahteve menadžmenta. Na taj način povećava informacionu snagu računovodstvenog informacionog sistema i olakšava donošenje poslovno-finansijskih odluka menadžmenta.

Specifičnost povezanosti nabavne funkcije, kao jedne od poslovnih funkcija izvršnog podsistema, i računovodstvenog informacionog sistema u preduzeću ogleda se u neophodnoj komunikaciji između samih izvršnih funkcija i računovodstvenog informacionog sistema da bi moglo da se blagovremeno reaguje na promene u okruženju i da bi se donele prave odluke u pravo vreme. Taj dvosmeran odnos ogleda se u sledećem: nabavka prima informacije iz finansijskog računovodstva, analitičkih knjigovodstava i upravljačkog računovodstva, a isto tako i daje informacije računovodstvenom informacionom sistemu koje se dalje obrađuju i stavljaju na raspolaganje svim interesentima u preduzeću. Ukoliko postoji visok stepen komunikacije i povezanosti, preduzeće će moći na adekvatan način da rešava probleme i uspešno ostvaruje željene ekonomske ciljeve [8].

4. Podrška različitih tipova računovodstvenog informacionog sistema menadžmentu preduzeća

Prvi objavljeni rad o računovodstvu je delo venecijanskog monaha Luca Paciole, koji je sumirao principe koji su ostali suštinski nepromenljivi do današnjeg dana [14]. Na tim principima su izvedene osnove računovodstva, koje se koriste prilikom implementacije i korišćenja računovodstvenih informacionih sistema.

Računovodstveni informacioni sistem u organizacionom smislu može da bude:

1. sastavljen od pojedinačnih podsistema,
2. integralan ili
3. kombinovan.

U nastavku su analizirani računovodstveni informacioni sistemi sastavljeni od pojedinačnih podsistema, odnosno modula i integralni, sa aspekta pružanja podrške menadžmentu preduzeća. Kombinovani računovodstveni informacioni sistemi kao kombinacija različitih vidova prethodna dva nisu predmet razmatranja. U zavisnosti od potreba korisnika Hall (1995) je istakao da mogu da se formiraju sledeći podsistemi: podsistemi obrade transakcija, podsistemi dnevnika, podsistemi stalne imovine i podsistemi izveštavanja menadžmenta [5]. Pored toga, G.H. Bodnar i W.S. Hopwood (1993) navode sledeće podsisteme: prihoda, rashoda, proizvodnje, finansija i finansijskog izveštavanja [1]. Podsistemi koji su karakteristični za većinu današnjih računovodstvenih informacionih sistema sastavljenih od pojedinačnih podsistema, jesu: podsistemi glavne knjige, podsistemi analitičkih knjigovodstava i pomoćni podsistemi. Budući da u preduzećima postoje različite informacione potrebe i različita organizacija, ne može da se formira jedinstven stav o strukturi modula koja bi bila primenljiva u svim preduzećima. Bez obzira na različitu strukturu modula u preduzećima, računovodstveni informacioni sistem kreiran od pojedinačnih podsistema, podrška je menadžmentu u donošenju i realizaciji različitih tipova poslovnih odluka.

Prednost koju računovodstveni informacioni sistem sastavljen od pojedinačnih podsistema ima, jeste automatski prenos podataka iz podsistema analitičkih knjigovodstva u podsistem glavne knjige, čime je olakšano knjiženje, dok se kao glavni nedostatak ističe unošenje podataka u računovodstvu, a ne na mestu nastanka poslovne promene.

Sa druge strane, integralni računovodstveni sistemi preduzeća predstavljaju skup modula koji su integrisani u jedan jedinstveni informacioni sistem preduzeća. Integralni računovodstveni informacioni sistemi funkcionišu na taj način što se podatak jednom unosi u sistem i koristi se u svim daljim obradama. Najčešće počiva na *on-line* računarskom sistemu koji omogućava unos transakcija na mestu nastanka, korišćenje i ažuriranje informacija na svim mestima gde je to dopušteno.

Prednosti koje integralni računovodstveni informacijski sistemi imaju ogledaju se, pre svega, u evidentiranju podataka jedanput i omogućenom on-line unosu. Uspostavljanjem interakcija između računovodstvenih modula omogućava se da poslovna aktivnost jednog ciklusa povlači određene promene u drugim ciklusima i na ovaj način integralni računovodstveni sistem pokazuje prednosti u odnosu na druge oblike organizovanja.

Zaključak

Promene obeležja korporativnih preduzeća sa sobom nose nove izazove i dovode do promena u samom menadžmentu. Suočeni sa rizicima, menadžment preduzeća je značajno poboljšao svoja teorijsko-metodološka rešenja i unapredio praksu u pogledu upravljanja. Poslovni menadžment preduzeća u današnje vreme podrazumeva postojanje novih, uvećanih znanja, promene načina planiranja i implementaciju novih tehnika. Bitnu ulogu u prethodno navedenom ima računovodstveni informacijski sistem, njegova implementacija, korišćenje i nadgradnja. Menadžment koji uspe da isprati promene i izvrši adekvatnu kombinaciju potencijala unutar preduzeća i raspoloživih izvora i faktora koji potiču iz okruženja, vodi preduzeće ka generisanju vrednosti za različite interesne grupe.

Organizator računovodstvene funkcije treba da sagledava, usmerava i poboljšava informacione zahteve menadžmenta i na taj način povećava informacionu snagu računovodstvenog informacionog sistema i olakšava donošenje poslovno-finansijskih odluka različitim profilima menadžera. Neophodnost prilagođavanja informacija iz različitih segmenata računovodstvenih informacionih sistema različitim nivoima upravljanja i menadžerskim strukturama u preduzeću pokazuje složenost povezanosti između računovodstvenih informacionih sistema i menadžmenta.

Računovodstveni informacijski sistem odgovara na zahteve menadžmenta kao aktivan i kreativan sistem. Pričati o upravljanju, a pritom zanemariti računovodstvo kao bazični izvor informacija, zaista nije moguće.

LITERATURA

- [1] Bodnar, G. H., Hopwood, W. S. (1993). *Accounting Information System*. Prentice Hall. New Jersey.
- [2] Ćirić, Z., Raković, L. (2010). Change Management in Information System Development and Implementation Projects. *Management Information System*, Vol. 5, No.1, pp. 023-028.
- [3] Gajić, L.J. (2002). Instrumenti organizacije računovodstvene funkcije u realizaciji informativne podrške menadžmentu preduzeća, *Privredna izgradnja XLV*, str. 251-257. doi:10.2298/PRIZ0203251G
- [4] Granlund, M. (2011). Existing AIS Research to Management Accounting and Control Issues: A Research Note. *International Journal of Accounting Information Systems*, Vol.12, No.1, pp. 3-19. doi:
- [5] Hall, J. A. (1995). *Accounting Information Systems*. South Western College Publishing.
- [6] Khajavi, S., Nazemi, A. (2010). Innovation in Management Accounting: the Needs of World Class Firms. *International Journal of Academic Research*, Vol.2, No.5, pp. 320-330.
- [7] Malinić, S. (2010). Računovodstvena informaciona podrška menadžmentu preduzeća u generisanju vrednosti za stekholdere. *Zbornik radova sa 14. Kongresa Saveza računovođa i revizora Republike Srpske*, Teslić, str. 43-67.
- [8] Malinić, S., Janjić, V., Todorović, M., Jovanović, D. (2011). Upravljačko-računovodstvena informaciona podrška u optimizaciji proizvodno-prodajnog asortimana primenom linearnog programiranja., *Ekonomске teme* br. 3, str. 415-432.
- [9] Malinić, S., Todorović, M. (2011). Implementacija integrisanog-računovodstveno-informacionog sistema – teorijsko metodološke osnove i rizici. *Računovodstvo*, br. 1-2, Savez računovođa i revizora Srbije, str. 20-34.
- [10] McLeod, R., Schell, G. (2001). *Management Information Systems*. Prentice Hall Upper Saddle River. New Jersey.
- [11] Nilsson, F., Rapp, B. (1999). Implementing Business Unit Strategies: The Role of Management Control Systems. *Scandinavian Journal of Management*, Vol.15, No.1, pp. 65-88. doi:
- [12] Pierce, B., O'Dea, T. (2003). Management Accounting Information and the Needs of Managers – Perception of Managers and Accountants Compared. *The British Accounting Review* Vol.35, No.3, pp. 257-290. doi:

- [13] Romney, M., Steinbart, P. J. (2009). *Accounting Information System*. Eleventh Edition. Pearson Prentice Hall.
- [14] Schiell, E., Borba, J., A., Dal-Ri, Murcia, F. (2007). Financial Accounting: an Epistemological Research Note. *Revista Contabilidade Financas*, Vol.18, No.45, pp. 83-90. doi: 10.1590/S1519-70772007000400008
- [15] Vaassen, E. H. J. (2002). *Accounting Information Systems – A Managerial Approach*. John Wiley & Sons Ltd.

Primljen: Maj 2012.

Prihvaćen: Novembar 2012

O autoru

Snežana Knežević

Univerzitet u Beogradu, fakultet organizacionih nauka
knezevic.snezana@fon.bg.ac.rs

Snežana Knežević je rođena 1966. godine u Pančevu (Jabuka) gde je završila ekonomsku školu. Diplomirala je na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, na kome je i magistrirala. Doktorirala je na Fakultetu organizacionih nauka u Beogradu. Oblasti interesovanja su: finansije, računovodstvo i zaštita životne sredine. Aktivno koristi francuski i engleski jezik. Ima više objavljenih monografija i radova naučnog i stručnog karaktera u zemlji i u inostranstvu. Radi na Fakultetu organizacionih nauka u Beogradu, Katedra za finansijski menadžment. Vanredni je član Naučnog društva ekonomista Srbije i član Evropske Menadžment i Marketing Asocijacije EUMMAS (European Marketing and Management Association).

Aleksandra Stanković

Univerzitet u Kragujevcu, Fakultet za hotelijerstvo i turizam Vrnjačka Banja
aleksandra.stankovic@kg.ac.rs

Aleksandra Stanković radi kao saradnik u nastavi na Fakultetu za hotelijerstvo i turizam u Vrnjačkoj Banji, Univerziteta u Kragujevcu. Diplomске i master akademske studije završila je na Ekonomskom fakultetu u Kragujevcu. Njeni glavni istraživački i nastavni interesi vezani su za oblast računovodstva i finansijskog menadžmenta.

Rajko Tepavac

Kompanija "Dunav osiguranje" Beograd
Rajko.Tepavac@dunav.com

Dr Rajko Tepavac diplomirao je na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Sertifikat o zvanju ovlašćenog brokera – diler stiče 2000. godine, zvanje magistra pravno-ekonomskih nauka 2006. da bi 2008. Godine stekao zvanje doktora ekonomskih nauka. Zaposlen je kao član Izvršnog odbora Kompanije „Dunav osiguranje“ nadležan za poslove korporativnog upravljanja, strategiju i razvoj proizvoda. Na Univerzitetu Privredna akademija, FIMEK u Novom Sadu, u svojstvu docenta, predaje predmet „Osiguranje“. Autor je brojnih knjiga, kao i stručnih radova, sa posebnim akcentom na različite oblasti osiguranja, perspektive regionalnog razvoja industrije osiguranja i njihovo pravno regulisanje.

